

1 skyrius

1792 m. rugpjūtis

Dažnai sakoma, kad išsilavinusi moteris kelia pasibjaurėjimą Dievo akyse. Kadangi aš esu viena iš jų, tikiu, jog Dievas yra per daug užimtas, kad kreiptų dėmesį į panašius dalykus, o tokios moterys kaip aš tik vyrų širdyse sukelia neigiamus jausmus. Tačiau nesmagu, kai tau nuolat primenama, jog daugelis mano lyties atstovių, tokių kaip manoji mokinė Amelija Veinrait, tenori būti puošmena, pakibusia situoktiniui ant rankos.

Į tvankią klasę neprasiskverbiam joks gryno oro gūsis. Vaikštinėju pirmyn atgal, garsiai skaitydama mokinėms Džonsono „Iškiliausių anglų poetų gyvenimų“ ištrauką, paskui nebeįtvėrusi kaitros nueinu prie lango ir plačiai jį atidarau.

Apačioje Soho aikštėje prakaukšiu keturi arkliai, tempdami karietą atlenkiamu viršumi. Geležimi kaustyti ratai žvanga akmeniniu grindiniu, sušilusių arklių kūnų kvapas pakyla iki lango kartu su spigiu peilių galąstojo šūksniu. Dvivieta karieta rieda pro šalį, paskui ją berniukas gena žviegiančių kiaulių bandą. Mano žvilgsnis nukrypsta į sodelį aikštės centre. Žvyruoti takeliai ir žalia veja su fontanu per vidurį

atrodo vėsūs ir viliojantys. Staiga nebeištverdama įkalinimo klasėje šūkteliu rinkdama knygas:

– Mergaitės, eime į lauką!

Klegėdamos kaip ryškiaspalvių paukščių būrys skubame laiptais žemyn ir atsiduriame dulkėtoje gatvėje. Netrukus aš jau sėdžiu ant mėgstamiausio suoloelio jaukiame liepos pavėsyje, o mokinės įsitaiso ant žemės aplink mane. Jos tikrai gražios – devynios merginos, beveik moterys, išraudusiais nuo kaitros skruostais, žvilgančiais plaukais, glotniomis, rūpesčių raukšlių dar neišvagotomis kaktomis.

Pro šalį praskuba auklė, vejasi berniuką, ridenantį lanką, du kareiviai raudonais mundurais stebi mus nuo suoliuko už kelių metrų; daugiau sodelyje nieko nėra. Pradedu garsiai skaityti, šiltas vėjelis, dvelkiantis sausmedžiais, kedena mano plaukus. Tačiau šešiolikmetė Amelija Veinrait nesiklauso. Liekna ir grakšti it stirnaitė, ji vynioja apie pirštą šviesių plaukų sruogą. Rausvos drėgnos jos lūpos praviros, o tingus žvilgsnis išmeigtas į kareivius, besijuokiančius iš savo pačių pokštų.

– Amelija! – griežtai įspėju.

Mergina nenoriai atsigręžia į mane, jos žvilgsnis išsiblaškęs, akys patamsėjusios iš ilgesio.

Vyliausi, kad Džonsonas sudomins netgi silpniausias mano mokines, bet, atrodo, teks nusivilti. Nutaisau kuo griežčiausią veidą ir atkišu knygą merginai.

– Amelija, skaityk toliau.

Ji raukydamasi ima skaityti, vis žvilgčiodama į kareivius. Vienas jų nusijuokia ir niukteli alkūne draugą, šis, su auliniais batais, užkelia koją ant jos, išstatydamas apžiūrai blauzdą, aptemptą baltais elegantiškais bridžiais. Kareivis primena

gaidį, besipuikuojantį prieš moteriškąją savo rūšies pusę. Kitos merginos iš karto ima kedenti plaukus, tiesinti sijonus, ir man tampa aišku, kad tobulinti savo jos neketina.

Po kurio laiko kareiviai pakyla nuo suoliuko ir pražygiuoja pro mus, skimbčioja kardai, saulėje blizga varinės mundurų sagos. Merginos nuseka juos akimis, jų lūpų kampučiai nusvyra iš nusivylimo; netgi aš pripažįstu, kad vien išvydus tokius šaunuolius bet kurios merginos širdis ims plakti smarkiau. Amelija tylėdama atiduoda man knygą, ir aš tęsiu pamoką.

Maždaug po valandos į aikštę įvažiuoja daugybė karietų ir sustoja prie triaukščio pastato, kuriame – mano namai ir tėvo įsteigta jaunų panelių akademija. Pro atvirą langą pasigirsta purtomo varpelio skambesys, mano mokinės pašoka, nusikrato šapelius nuo sijonų. Aš garsiai užverčiu knygą. Šiandien pamokos baigėsi. Merginos, susikibusios už parankių, skuba pro geležinius vartus, plevendamos muslino apdarais ir šilko kaspiniais. Mano motina ir šokių mokytojas sinjoras Brunetis stovi ant laiptų ir žiūri, kad jaunosios globotinės saugiai pasiektų kariatą ir patektų savo kambarinių priežiūron.

Kai visos išvažiuoja, sinjoras Brunetis ceremoningai pabučiuoja mamai ranką, nusilenkia man ir nutipena namo pas savo motiną. Mama įsikimba man į parankę ir mudvi įeiname vidun. Tėtis stovi prie atviro lango bibliotekoje. Įpila vyno į tris taures.

– Ak, Madlena, *chérie*, štai kur tu, – sako šypsodamasis, išryškėjant raukšlėlėms apie akis.

Tėtis paduoda man taurę, saulė blykstelė ant jo nuolat mėvimo auksinio žiedo su monograma ir mėnulio akmeniu.

– Klasėje buvo labai karšta, tad išėjome į parką, – sakau prancūziškai.

Kai esame vienudu su tėčiu, visada šnekamės jo gimtąja kalba, o kai mama su mumis, tada angliškai.

– Kartais būtina pasimėgauti akimirka, – tėtis patenkintas atsidūsta ir atsisėda.

Tėvas tamsus ir liesas, kaip vyras – neaukštas, mano ūgio; beje, aš aukšta. Gališka nosis su kuprele ir skvarbios rudos akys suteikia tėvui erelišką išvaizdą. Žmonės sako, kad aš panaši į jį, nors mano akys neįprasto violetinio atspalvio, ir nosis, ačiū Dievui, ne tokia didelė kaip jo.

Šviesiaplaukė mėlynakė mama buvo vienintelis vaikas šeimoje; nuo saviškių ji atitolo dar prieš man gimstant, bet tikina, kad niekas iš jos giminės neturėjo violetinių akių. O tėtis apskritai nenori kalbėtis apie savo šeimą, todėl mano smalsumas dėl paveldėtos išvaizdos liko nepatenkintas.

Vaikystėje toks siutinantis tėčio užsispyrimas išprovokavo audringas fantazijas apie giminę; dabar, kai man dvidešimt dveji, manau, esu pakankamai suaugusi ir galiu priimti tiesą, kad ir kokią nemalonią, bet tėvai vis tiek tyli. Koks siaubingas įvykis privertė juos išsižadėti giminių? O gal mano tėvai padarė kažką baisaus ir namiškiai juos išvarė? Tėvas – santūrus ir natūraliai elegantiškas. Gal jis turi karališko kraujo, tik nebuvo pripažintas? Esu pasiryžusi kada nors išsiaiškinti tiesą.

Mama atveria bibliotekos duris, tėtis atsikelia, jo akys žėri. Kad ir kas įvyko praeityje, laikas nesusilpnino tėvų meilės vienas kitam.

– Kaip praėjo diena, Filipai? – klausia mama.

– Turėčiau lankytoją.

– Pona Džefkotą? Kalbėjaisi su juo trumpai eidama patikrinti piešimo pamokos, bet jis nepasakė man, kokių reikalu atėjo. Esą pirmiausia nori pasišnekėti su tavimi.

– Jis turi mums pasiūlymą, o aš nežinau, kaip reaguoti, – sako tėtis.

– Ko jis norėjo? – suklūstu pagauta smalsumo.

– Ponas Džefkotas – gamtos mokslų ir matematikos mokytojas, be to, domisi filosofija, ir gamtos, ir eksperimentine.

Mama kilsteli antakius.

– Ar jis nori gauti darbą mūsų mokykloje? Nemanau, kad verta drumsti mūsų panelių protus filosofija, gamtos ar kokia nors kita.

– O kodėl ne? – nustembu. – Manai, merginos protas mažiau imlus tokiems dalykams negu nepatyrusio vaikinio?

Tėtis susiraukia.

– Nekelk balso, Madlena, būk mandagi su mama.

– Atsiprašau, bet judu žinote mano nuomonę.

– Žinom, – tėtis suktai nusišypso. – Nes tu per dažnai ją mums perši.

– Bet neprieštaraujate man, – nekantriai atkertu. – Juk šios mokyklos misija – lavinti merginų protus.

Mama paliečia man ranką.

– Tačiau skatindami merginą atskleisti savo proto galias neturime pamiršti, kad jai reikės susirasti gerą vyrą, – ji nusišypso. – Kaip ir tau.

Išsižioju ketindama atkirsti, kad kai vaikų kambarys bus pilnas kūdikių, merginai taps nesvarbu, ar ji moka graikų kalbą, nes nebeturės laiko studijuoti klasikos, bet tėtis kilsteli ranką, ir aš pasiduodu.

– Ponas Džefkotas apžiūrėjo mūsų akademiją ir nori į ją investuoti. Jis siūlo nupirkti kaimyninį namą, jame ketina pavertti svetainę dar viena klase, o miegamuosius – bendrabučiu. Jis mano, kad būtų naudinga, jei mokinės gyventų čia. Taip mes galėtume dar geriau lavinti jų protus.

– Bet jei ponas Džefkotas investuos į akademiją, ar tu galėsi vadinti mokyklą sava? – pasidomiu.

– Kaip visada, mano protingoji dukrelė pataikė tiesiai į centrą, – šypsodamas atsako tėtis.

– Turime daug ką aptarti, – abejodama ištaria mama.

Pažvelgiu į laikrodį ant židinio.

– Žiūrėkit, kiek valandų! Sofi laukia manęs.

Draugė Sofi bučiuoja mane, rudomis garbanomis kutendama skruostą.

– Maniau, pavėluosiu, – sako ji, kai skubame į Grosvenoro gatvę. – Henris nenorėjo manęs išleisti.

– Kaip laikosi mano krikštasūnis?

– Kunkuliuoja energija ir klausia, kada teta Madlena ateis jo aplankyti.

Sofi Levesk – man kaip sesuo. Jos tėvai – hugenotų šilkverpių bendruomenės nariai. Ji tapo mano tėvo akademijos mokytoja, kai mudviem buvo aštuoneri. Tą rytą ji pasitiko mane – mažutė putli mergaitė kietai supintais ir žiedeliais susuktis plaukais, su šelmiškais žiburiukais akyse. Kai ji nusišypsojo, aš susižavėjusi spoksojau į duobutes skruostuose. Nuo to laiko Sofi nedaug pasikeitė, tik dabar ji retai juokiasi, o paakiai nuolat pajuodę.

– Ar girdėjai naujieną? – klausia draugė.

Papurtau galvą.

– Aš visą dieną buvau pamokose.

– Karalius Liudvikas suimtas. Didžiulė minia užplūdo Luvrą ir išžudė visą sargybą. Žmonės ketino užimti rūmus kaip anksčiau Bastiliją.

– Nesakyčiau, kad apgailėstauju, – atsiliepiu. – Karalius Liudvikas turėjo progų pakeisti savo elgesį. Aš nekaltinu revoliucionierių; jų vaikai badauja, o karalienė Marija Antuanetė puošiasi deimantais ir vaidina piemenaitę.

– Kai minia įsiveržė, karaliaus šeima mėgino sprukti, bet juos sugavo ir įkalino.

Aš vis dar apmąstau išgirstas naujienas, kai atvykstame į įspūdingus ledi Džordžianos Vudhaus namus Grosvenoro gatvėje, kur ji įkūrusi saloną. Politikai, rašytojai, dailininkai ir mokslininkai čia renkasi ir dalijasi mintimis bei nuomonėmis, ir aš esu entuziastinga tų susirinkimų dalyvė.

Lauko durys atsiveria, liokajus nuveda mus į svetainę. Čia susirinkę apie dvidešimt žmonių, šurmuliuoja gyvas pokalbis. Atpažįstu vigų partijos politiką garbingąjį Čarlzą Džeim-są Foksą, prikausčiusį imlios auditorijos dėmesį, nemokšiškos poezijos kūrėją Danielių Stouvą, bauginančiai argumentuotą „Moterų teisių gynimo“ autorę Merę Volstounkraft.

Ledi Džordžiana ateina mūsų pasitikti, jos kaštoniniai plaukai krinta bangomis ant vieno peties, dailus kaip Junonos kūnas veržiasi iš po plonyčio permatomo muslino, prilaikomo smaragdinio žalumo kaspino. Prigludęs drabužis labiau primena apatinuką. Kitos moterys vilki sukneles pūstais sijonais.

– Ar tai paskutinė Paryžiaus mada, Džordže? – klausia Sofi.

– Žinoma!

– Aukštuomenės ponios Prancūzijoje rengiasi paprastai, ar ne? Kad nekurstytų dirbančių moterų pavydo. Revoliucinga mada, – ištariu aš šypsodamasi, pasakiusi dviprasmybę.

– Bet argi ne gražu? Juk taip malonu išsilaisvinti iš suvaržymų, – kužda Džordžiana, bučiuodama man į skruostą.

Nors Džordžiana keleriais metais vyresnė už mane, prieš ištekėdama už turtingo vienmečio ji lankė mano tėvo įkurtą mokyklą. Džiaugiuosi, kad rūpinimasis vaiku nenuslopino tos moters žinių troškulio ir noro lavintis.

Džordžiana įsikabina mums į parankes ir vedasi prie nedidelės žmonių grupelės.

– Žinau, kad domitės prancūzų revoliucija, taigi noriu supažindinti su grafu Etjenu d’Obri, – sako ji, – vienu iš geidžiamiausių Prancūzijos našlių. Nepaprastai žavingu... bet įspėju, aplink jį sukasi skandalų sūkuriai.

– Kaip įdomu! – šūkteli Sofi.

– Kuždamasi, – pritildžiusi balsą sako Džordžiana, – kad jis nužudė savo žmoną.

– O ne! – Sofi užsidengia burną delnu.

Nebėra laiko sužinoti daugiau, nes atsiduriame prieš elegantiškai vilkintį vyriškį bronziniu brokato surdutu ir aptemptais bridžiais. Jo plaukai juodi it varno plunksnos, rusvą odą dar patamsinusi saulė, kitaip nei daugumos aristokratų emigrantų, vis dažniau atvykstančių į Londoną.

– Norėčiau pristatyti jums panelę Madlen Moro ir ponią Levesk, – sako Džordžiana.

Prancūzas grafas aukštas, tamsių akių, garbanoti plaukai apkirpti trumpai pagal naujausią prancūzų madą, tokia šukuosena pabrėžia kampuotus žandikaulius ir ilgą nosį.

– Aš nebenaudoju savo titulo, – sako jis, – nes Prancūzijoje kilmingųjų statusas panaikintas.

Vyriškio veidas rimtas, ir tik kai nusišypso, nušvinta tarsi iš vidaus. Angliškai jis kalba su šiokiu tokiu akcentu. Aš nemėgstu išlepintų ir lengvabūdžių prancūzų aristokratų, bet šito žmogaus išvaizda maloni.

Džordžiana pasisuka į greta vyro stovinčius žmones – nerūžtingą vidutinio amžiaus moterį ir apkūnų vyriškį putliomis baltomis rankomis.

– *Buveš* markizas de Ruselas ir jo žmona neseniai pabėgo nuo revoliucijos, – sako Džordžiana. – Ponas d’Obri lydi juos kelionėje į Londoną ir pristato aukštuomenei.

Negaliu atitraukti akių nuo grafo veido. Keistai jaudina, kai šnekiesi su vyriškiu, turinčiu skandalingą praeitį.

– Taigi jūs ne emigrantas, mesjė d’Obri? – klausiu.

– Tikrai ne, bet dažnai lankausi Londone.

Mudvi su Sofi šnekamės prancūziškai su naujai atvykusiais, kadangi jie silpnai kalba angliškai. Pastebiu, kad ponas d’Obri atidžiai stebi mane šnekančią. Man nepatinka markizas, jis pernelyg guviai dalijasi savo ketinimais stoti į emigrantų armiją ir iškaršti kailį tiems prakeiktiems revoliucionieriams.

– Per vėlu, – sako ponas d’Obri. – Įsikišus Braunšveigo kunigaikščio armijai, pasipriešinimas karaliui tik dar sustiprėjo.

– Man nerūpi karalius, – sako de Ruselas. – Tai jau mušta korta. Tiesiog noriu, kad man gražintų dvarus.

– Emigrantų armija turi mažai lėšų ir prastai apginkluota, – d’Obri gūžteli pečiais, kaip būdinga galams. – Menka tikimybė, kad pasiseks. Bet kuriuo atveju, jums nevalia grįžti į Prancūziją, kitaip sulauksit žiauriausios bausmės.

De Ruselas susiraukia. Pajutusi, jog pokalbis gali virsti ginču, Džordžiana nutempia markizą ir jo žmoną į šoną.

– Turiu atsiprašyti, – sako Sofi, – noriu susirasti poną Stalį. Praėjusią savaitę jis žadėjo parašyti odę mano skruostų duobutėms. – Ir ji nusklendžia į kitą kambario pusę, kur poetas šnekučiuojasi su rusvaplaukiu vyru, vilkinčiu geltoną surdutą.

Atsigrėžiu į poną d’Obri patenkinta, kad man vienai bus skirtas jo dėmesys.

– Gerai kalbate prancūziškai, – sako jis. – Ir jūsų vardas prancūziškas. Kada jūsų šeima atsikraustė į Angliją?

– Aš čia gimiau. – Man patinka įdėmus jo žvilgsnis, tarsi jam būtų įdomu, ką kalbu. – Mano motina anglė, o tėvas prancūzas.

– O jis kilęs iš...

Dvejoju. Neturiu supratimo, tik kaip čia neapsikvailinus?

– Nesu buvusi Prancūzijoje, – atsakau aptakiai ir pakeičiu temą. – Ar girdėjote šios dienos žinias? Kiek suprantu, karalius Liudvikas įkalintas.

– Neramūs laikai, – sako buvęs grafas. – Aš remiu revoliucinius laisvės ir lygybės principus, tačiau baiminuosi, kad darbininkai leidžia savo aistroms liepsnoti taip, jog praranda protą.

– Tai didelių pokyčių metas Prancūzijoje, – sakau. – Tačiau kaip galima kaltinti žmones už tai, kad jie reikalauja lygybės? – Sėdau ant savo mėgstamo arkliuko. Mano pažiūras suformavo ilgi pokalbiai su tėčiu ir kitais Londono prancūzų bendruomenės nariais. – Neteisinga, kad vargšai moka visus mokesčius, o aristokratai jų nemoka ir mėgaujasi prabangiu gyvenimu Paryžiaus namuose, palikę dirbančiuosius badauti dvaruose.

Gražios pono d'Obri lūpos persikreipia.

– Ne visada būna šitaip.

– Prancūzų kilmingieji stabdo visuomenės augimą, – griežtai ištariu. – Dvasininkai godūs ir turi per daug privilegijų. Manau, žmonėms išeis į naudą, kad Bažnyčios nuosavybė konfiskuota ir tie pinigai bus panaudoti ekonomikai stiprinti.

– Madmuazele Moro, nors jūsų žodžiuose yra tiesos grūdai, ar nemanote, kad arogantiška šitaip teigti, kai nesate gyvenusi Prancūzijoje, netgi nesilankėte toje šalyje?

Mano kaklas ir skruostai plykstelį raudoniu.

– Galbūt iš toliau geriau matyti? – tulžingai drėbteliu.

D'Obri akys blizga šaltai ir atšiauriai kaip juodasis gintaras.

– Tada mūsų nuomonės skiriasi. – Grafas šaltai nusilenkia.

Įskaudinta stebiu jį nueinantį. Kaip apmaudu! Toks patrauklus vyras, o šitoks pasipūtėlis. Vis dar neatsigavusi po jo komentarus, mėginu rasti malonesnę draugiją.

Sofi šnekučiuojasi su vyru geltonu surdutu. Jo vario spalvos plaukai netvarkingai sušiaušti, jis pakedena pirštais savo išsitaršiusias garbanas, žvilgsnis bėgioja aukštyn žemyn mano draugės figūra ir sustoja prie putlios krūtinės.

– Madlena, čia Džekas Fildingas, – sako ji. – Leiskite jums pristatyti panelę Moro, – Sofi uždeda delną man ant rankos. – Ponas Fildingas – dailininkas, jis ką tik baigė tapyti Horacijaus Volpola pussės portretą.

– Kaip įdomu, – sakau.

Džekas Fildingas neatsako į mano šypsena. Jis suima Sofi garbaną ir apsuka ją apie pirštą.

– Šioje rudoje spalvoje yra intriguojančių kaštoninių atspalvių, o jūsų alyvuogių spalvos odos tonai daug įdomesni

už pieniškai baltą grynakraujų anglų veido spalvą. – Jis tyrinėja Sofi primerkęs akis. – Taip, manau, turiu nutapyti jūsų portretą, ponia Levesk.

– Tikrai? – nustemba Sofi.

– Užeisiu pas jūsų vyrą rytoj ir susitarsiu.

Nesmagus virpulys nubėga mano nugarą; kai Sofi kvailai nusišypso dailininkui, prisimenu, jog tokią išraišką mačiau Amelijos Veinrait veide, kai ji spoksojo į kareivius.